

**ВІТРАЖІ В ІНТЕР'ЄРАХ СТАНЦІЙ КИЇВСЬКОГО МЕТРОПОЛІТЕНУ І ФУНІКУЛЕРУ
ТА ЇХНЯ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОСТОРУ**

У статті розглянута специфіка використання творів мистецтва вітража в інтер'єрах станцій громадського транспорту та їх взаємозв'язок з архітектурним середовищем. Окреслено ряд спільних рис художньо-образних рішень таких вітражів: умовність трактування образів, символічність та декоративність композицій, локальність кольорових рішень. Визначено пріоритет архітектурного планування та перетворення вітража з окремого об'єкта декоративно-монументального мистецтва у конструктивну частину загального дизайнерського рішення середовища.

Ключові слова: *вітраж, монументальне мистецтво, інтер'єр, архітектура.*

Масштабна забудова та активний розвиток інфраструктури міста 60–80-х років ХХ століття сприяли розвитку та популяризації монументального мистецтва у Києві. З початком будівництва Київського метрополітену виникає потреба художнього оформлення станцій, що у певній мірі вплинуло на виникнення нових художніх форм у монументально-декоративному мистецтві та розширило межі творчості художників-монументалістів. Декоративні вітражі виконані на станціях громадського транспорту та творчість київських художників-вітражистів потребують детального вивчення, як важлива ланка у загальному розвитку та становленні мистецтва вітража Києва 60-80 років ХХ століття.

У мистецтвознавчих дослідженнях радянської доби та сучасності тема творчості київських художників, що працювали у техніці вітража, представлена лише частково. Становлення та тенденції розвитку мистецтва вітража Радянського Союзу розглянуті у монографії Л. Казакової "Декоративное стекло в советской архитектуре". Публікації у періодичних виданнях З. Чегусової, Н. Велігоцької у загальних рисах висвітлюють творчість київських вітражистів. Спеціальних досліджень вітражів в інтер'єрах станцій Київського метрополітену та фунікулера до цього часу не було. Стаття написана у зв'язку з планом науково-дослідної роботи Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука.

Метою статті є аналіз творів мистецтва вітража в інтер'єрах станцій транспорту, визначення стилістичних особливостей таких вітражів та їх ролі у формуванні архітектурного середовища.

Загалом розвиток мистецтва вітража цього періоду відзначився тенденціями до нетрадиційних художніх рішень, відповідно до вимог тогочасної архітектури. Об'ємний вітраж з литого скла набував все більшої популярності на теренах колишнього Радянського Союзу, і в 70-80-х роках ХХ століття став популярним художнім елементом у комплексному оздобленні інтер'єрів громадських споруд і культурних об'єктів Києва.

Серед численних монументальних та декоративних технік, таких як рельєф, мозаїка, карбування, емаль, кераміка, вітраж також можна побачити у якості художнього оформлення пасажирських станцій. Зважаючи на специфічні особливості таких інтер'єрів, а саме: недостатнє, часто штучне освітлення об'єктів, підвищена вологість, вібрації від руху поїздів, – більш актуальними для такого середовища стали стійкі до зовнішніх несприятливих природних чинників та виразні при штучному освітленні декоративні матеріали.

У пошуках нових композиційних засобів та образно-пластичних рішень творів монументально-го скла художники звертаються до новітніх технологій, вивчають та впроваджують у практику технічні досягнення литовських вітражистів. Виконання декоративних творів з кольорового скла для художнього оформлення станцій міського метрополітену та фунікулера вимагало від художників чіткого дотримання технологій виконання вітража та врахування особливостей освітлення приміщення.

Тогочасні технічні можливості дозволили використовувати вітраж з литого скла для подовжніх та торцевих стін фасадів будівель, стель, перекриттів та інших архітектурних елементів. Змінилися й основні художні властивості вітражів. Головними засобами виразності об'ємних вітражів з литого скла стають співвідношення кольорових плям та загальне тональне рішення [3, 335 – 337].

Під час розробки композиції твору художнику необхідно було звернути основну увагу на такі характерні риси середовища, як одноманітність повторень архітектурних ритмів, статичність інтер'єрів, часто обмежений закритий простір тощо. Характер внутрішньої структури пасажирських станцій та особливі вимоги до матеріалів відігравали принципову роль у формуванні художніх концепцій їхнього декоративного оформлення. Завдання синтезу архітектури і мистецтва таким чином визначало вибір форми майбутнього монументального твору чи окремих елементів декору станції.

Аналіз загальної стилістичної направленості та особливостей формоутворення вітражів в інтер'єрах станцій Київського метрополітену та фунікулера, дозволяє виділити їх в окрему групу монументальних творів із художнього скла та простежити функціональну роль цих вітражів в організації

внутрішнього простору, зв'язок з архітектурним середовищем. Поряд з різноманіттям художніх образів згаданих об'єктів можна побачити і відмінне формоутворююче значення декоративного вітража для кожної окремої архітектурної ситуації.

Один з перших вітражів з об'ємного скла в інтер'єрі станції встановлено на станції куренівсько-сирецької лінії Київського метрополітену – "Поштова площа" (художник І. Левитська, 1976).

Великий вітраж займає майже всю торцеву стіну станції. В основі монументального твору – стилізована карта Києва [2, 39]. Активним центром композиційного рішення є схематичне зображення Дніпра, в яскравому ультрамариновому кольорі, що перетинає по вертикалі всю площину вітража та з'єднує символічні образи лівого та правого берегів. Інші елементи композиції зображено також достатньо умовно: силуети відомих історичних споруд Києва, з одного боку, та одноманітна ритмічність сучасних житлових будинків з іншого. Тло вітража, одночасно з технічними функціями, виконує важливу роль у формуванні загальної композиційної структури та робить скляні фрагменти більш виразними за рахунок тонального та фактурного контрасту. Конструкція основи об'єднує малюнок вітража, підкреслюючи основні форми, та створює додаткові художні ритми. Наприклад, у схематичному зображенні мостів – основний силует прочитується за рахунок бетонних перетинів, а кольорове скло лише наповнює створену форму.

У цьому випадку вітраж-стіна з литого скла перетворюється на домінуючий декоративний елемент в інтер'єрі, проте підпорядкований загальній архітектурній структурі приміщення. Виконуючи одночасно декоративну та конструктивну роль, логічно завершує пасажирську платформу. Штучне освітлення з внутрішньої сторони значно додає яскравості кольоровому склу та посилює емоційне сприйняття.

Інший приклад розкриття декоративних та естетичних якостей кольорового скла можна побачити у монументально-декоративних композиціях, які розміщено в інтер'єрі станції "Піонерська" (зараз "Лісова", художник І. Левитська, 1979).

Платформа цієї станції знаходиться на відкритому просторі, що і стало основою художньо-образного та конструктивного рішення декоративних елементів. Суцільне заповнення склом зробило б композиції громіздкими та невиразними у природному світлі, тому художниця йде шляхом мінімалістичного рішення. Вона використовує прості форми, без дрібних деталей, насамперед акцентуючи комбінування різних за текстурою та декоративними якостями матеріалів та смислових образно-пластичних рішеннях, що додає виразності композиціям. Деяко обмежена кольорова палітра вітражів виправдана органічним входженням монументально-декоративних творів у стриману за кольором та формою інженерну конструкцію, граючи на цілісності архітектурного образу. Ажурні металеві деталі у поєднанні з об'ємними скляними елементами створюють відчуття повітряності та легкості. Не останню роль у формуванні загального естетичного враження відіграє і символічне трактування образів.

Цей вітраж позбавлений традиційного призначення – бути джерелом світла у приміщенні. Натомість він трансформується в об'ємно-просторову монументальну композицію. Вітражі розташовані вздовж всієї станції, по центру платформи, у якості декоративно-монументального оздоблення, та одночасно виконують конструктивну роль, доповнюючи загальну архітектоніку внутрішнього простору споруди. Художнє вирішення гармонійно поєднується з оточуючим середовищем, ніби продовжуючи архітектуру.

Композицію, що цілком відповідає сучасному стилю конструктивізму в архітектурі, можна побачити на станції метро "Петрівка" (художники Л. Семикина, С. Бароянц, 1980).

Прямокутний, видовжений по горизонталі вітраж розташовано у верхній частині вестибюля, над сходами. Композиція за будовою майже симетрична, проте з одного боку основні форми окреслені плавними лініями, а з іншого – гострими, ламаними, що має символізувати природу і техніку, які нерозривно пов'язані між собою як уособлення людства. Масивні геометризовані елементи виражної композиції – втілення стрімкості та енергії новітніх досягнень доби наукового прогресу. Кольори – насичені, контрастні. Композиційний центр виділений за рахунок тонових співвідношень та форми. Цей вітраж наче розділяє зовнішній простір та підземну частину станції.

На відміну від звичайних приміщень, в яких вікно, заповнене кольоровим склом, виконує додаткову функцію джерела світла, вітраж у замкненому просторі підземної станції за допомогою штучного світла створює ілюзію вікна, з якого падають сонячні промені. У достатньо великому за площею інтер'єрі внутрішнє яскраве освітлення вітража контрастує з оточуючим середовищем та додає особливої проникливої виразності кольоровому об'ємному склу.

Як бачимо, сучасний вітраж може існувати і у приміщеннях з відсутністю віконних отворів. Естетичні якості вітража вже не залежать від природних чинників: пори року, часу дня – вся площа кольорового скла має постійну насиченість та яскравість. Іноді традиційні матеріали декоративно-монументального мистецтва у замкненому просторі підземної станції з недостатньою кількістю світла можуть втрачати властиву їм виразність кольорів, фактур та інших декоративних властивостей. У цьому випадку вітраж, штучно освітлений з внутрішнього боку, займає більш вигідні позиції. На тлі одноманітності архітектурних повторень такий сяючий та виразний монументальний твір бере на себе головну роль в емоційному сприйнятті інтер'єру. Звичайно, використання штучного світла дає змогу добирати освітлення найбільш вигідне для кожного окремого твору та підкреслювати його індивідуальні художні якості, проте це позбавляє вітраж ефекту живого руху, який створюють сонячні промені.

Монументальні вітражі, розраховані на денне освітлення, представлено в інтер'єрах верхньої та нижньої станцій Київського фунікулера. На верхній станції розміщено 12 кольорових вітражів, вико-

наних з литого скла (художник В. Задорожний, 1984). Великі декоративні вікна мають прямокутну форму з арковим завершенням угорі. По зовнішньому контуру проходить широка смуга прозорого листового скла. Як і багатьох своїх монументальних творах В. Задорожний використовує власну образну мову. В цій роботі бачимо впізнаваний авторський стиль відомого майстра, його тяжіння до пошуку узагальненої форми та національного стилю у мистецтві, звернення до народних традицій. У композиційному рішенні вітражів використані символічні елементи: стилізовані рослини – квітка соняшнику, гілка калини; умовне зображення берегині чи давньої слов'янської символіки; традиційне дерево життя, трансформоване в сучасний образ тощо. Композиції зібрані з невеликих за розміром шматочків скла, своєрідних "модулів", що формують подібну до мозаїчної техніку композиції. Майже вся площа заповнена склом, основа створює лише тонкі перетинки. Кольори переважно вохристі теплі, з додаванням блакитних акцентів.

На верхній станції фунікулеру простежується цілісне конструктивно-образне вирішення об'єкту. Використання великих аркових вікон, які заповнюють більшу частину продовжної стіни з обох боків, стає основою у формуванні архітектурної концепції. Насичені кольором масивні вітражі з литого скла формують загальну естетику приміщення. Значна маса скла, використана в основі архітектурної ситуації, створює відчуття умовності стіни, поєднуючи зовнішнє природне середовище паркової зони з внутрішнім простором.

Інша стилістика трактування природних мотивів простежується у рішенні декоративних елементів з об'ємного скла в інтер'єрі нижньої станції фунікулеру (художник М. Шкарапута, 1984). З першого погляду вражає насичене кольорове різноманіття декоративних вітражів, що у вигляді орнаментальних фризів розміщено паралельними смугами вздовж куполу стелі. Сонячне світло, проходячи крізь скельця, збагачує яскраву гаму кольорів безліччю напівтонів та відтінків, створюючи в приміщенні піднесену атмосферу. Для виконання вітражів художник розробив складні, насичені дрібними деталями схеми декоративних фризів зі стилізованими рослинними елементами, що нагадують візантійські та давньоруські орнаментальні мотиви. Слід відмітити також символічне значення образно-пластичного рішення вітражів. Стилійно декоративні фризи подібні до монументального живопису пам'яток архітектури Києва, що знаходяться в історичному районі міста – на Подолі, де і розташована сама станція.

У плануванні архітектурного простору нижньої станції вітраж використаний як додаткове декоративне оздоблення інтер'єру, що відіграє важливу естетичну роль, а також як конструктивний елемент стелі приміщення.

Спільним для художнього оформлення вищезгаданих станцій стало використання технології вітражів з литого скла. Об'ємні вітражі виправдані, насамперед у закритих приміщеннях підземних станцій завдяки можливості використовувати штучне освітлення, більшій стійкості твору до зовнішніх несприятливих чинників тощо. Характерною особливістю об'ємного скла є інтенсивність кольору, ефектність заломлення променів у товщі скла залежно від джерела світла, декоративність та виразність [1, 115]. Для збагачення художніх та естетичних властивостей вітража застосовується практика використання додаткових декоративних ефектів на поверхні скляних елементів – рельєфу чи фактури. Саме такі масивні, з локальним композиційним рішенням, вітражі вдало доповнюють статичний інтер'єр станції з його симетричною будовою та масивними геометричними формами.

Мистецькі твори у таких специфічних інтер'єрах покликані підкреслювати та доповнювати архітектурну будову середовища, організувати внутрішній простір, об'єднувати архітектурні деталі та створювати завершений образ. Ту ми бачимо формування спільних рис художньо-образних рішень вітражів вищезгаданих об'єктів: пріоритет архітектурного планування та перетворення вітража з окремого об'єкта декоративно-монументального мистецтва у конструктивну частину загального дизайнерського рішення середовища.

Згадані вище вітражі поєднує спільна стилістика образно-пластичних рішень: умовність трактування образів, символічність та декоративність композицій, локальні кольори тощо. Зображення абстрактно-символічні, спрощені, декоративні, з використанням стилізованих природних форм.

У розглянутих архітектурних ситуаціях вітражі з литого скла виступають як декоративне оздоблення, так і конструктивний елемент приміщення. Головним чинником у виборі композиційного та технологічного рішення монументального твору з об'ємного скла є підпорядкування композиції особливостям архітектури станції, органічне поєднання з внутрішнім простором, підтримка загального емоційного стану в середині приміщення, підкреслення функціонального призначення споруди.

Дослідження вітражів в інтер'єрах пасажирських станцій Київського метрополітену та фунікулеру розкриває перспективи для подальшого мистецтвознавчого аналізу творчості київських художників монументального мистецтва.

Література

1. Казакова Л. Декоративное стекло в советской архитектуре. / Людмила Казакова. – М.: Изобразительное искусство, 1989. – 240 с.
2. Левитська І. Карміна Бурана (Carmina Burana). Колесо долі, або 30 років каторжної боротьби за монументальне мистецтво. / Ірина Левитська. – К.: ТОВ УВПК ЕксОб, 2009. – 88 с.
3. Чегусова З. Вітраж. / Зоя Чегусова // Мистецтво України: Енциклопедія: у 5 т. / [відп.ред. А. В. Кудрицький та ін.]. – К.: "Укр. енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 1995. – Т. 1 – С. 335-336.

References

1. Kazakova L. Dekorativnoe steklo v sovetskoj arkhitekture. / Lyudmila Kazakova. – M.: Izobrazitel'noe iskusstvo, 1989. – 240 s.
2. Levytska I. Karmina Burana (Carmina Burana). Koleso doli, abo 30 rokov katorzhnoi borotby za monumentalne mystetstvo. / Iryna Levytska. – K.: TOV UVPK EksOb, 2009. – 88 s.
3. Chehusova Z. Vitrazh. / Zoia Chehusova // Mystetstvo Ukrainy: Entsyklopediia: u 5 t. / [vidp.red. A. V. Kudrytskyi ta in.]. – K. : "Ukr. entsyklopediia" im. M.P.Bazhana, 1995. – T. 1 – S. 335-336.

Самойленко А.Ю.**Витражи в интерьерах станций Киевского метрополитена и фуникулера, их роль в формировании архитектурной среды**

В статье рассмотрена специфика использования произведений искусства витража в интерьерах станций общественного транспорта и их взаимосвязь с архитектурной средой. Очерчено ряд общих характеристик художественно-образных решений таких витражей: условность трактовки образов, символичность и декоративность композиций, локальность цветовых решений. Обозначено приоритет архитектурной планировки и преобразование витража из отдельного объекта декоративно-монументального искусства в конструктивную часть общего дизайнерского решения среды.

Ключевые слова: витраж, монументальное искусство, интерьер, архитектура.

Samoylenko A.**Stained glass windows works in interiors of Kiev subway and funicular railway and its purpose in formation of architectural environment**

The aim of the given article is the analysis of works of art of stained glass in interiors transport stations, identifying of stylistic features of stained glass windows and their role in shaping the built environment. Overall development of the art of stained glass of this period was marked by a trend towards non-traditional art-making, in accordance with contemporary architecture.

Surround stained with molten glass gained increasing popularity in the former Soviet Union and in the 70-80s of the twentieth century and became a popular artistic element in the complex interiors of public buildings and cultural sites of Kyiv.

In search of new composite products and plastic image-making works of monumental glass artists are turning to new technologies, learn and implement in practice technological advances of Lithuanian stained-glass windowmakers. Implementation of decorative pieces of stained glass for decoration of urban subway station and funicular stations required strict adherence to artists performance technologies and understanding of features of lighting in surroundings. Contemporary technical capabilities allow use of stained glass cast longitudinal on end walls and facades, ceilings, floors and other architectural elements. Basic properties of stained glass art has also changed. There emerges main means of expression of stained volume of molten glass as such as colored stains ratio and overall tonal decisions.

During the development of the composition of the work the artist had to pay special attention to the following characteristics of the environment as monotonous repetition of architectural rhythm, static interiors, often limited to a closed space and alike.

Target synthesis of architecture and art thus determines the choice of form future monumental work or individual elements of decor station.

Analysis of the general stylistic direction and shaping features stained glass in interiors Kiev subway stations and cable car, can provide them into a separate group of monumental works of art and give the opportunity to trace the functional role of the stained glass windows in the organization of interior space, the relationship with the built environment.

Along with diverse artistic images of these objects also can be seen and excellent value of decorative stained glass for each architectural situation.

Examples of such monumental works can be seen on the Kiev Metro station – "Postal Square" (artist I. Levytska, 1976), "Pioneer" (now "Forest", artist I. Levitska, 1979), "Petrovka" (artists L. Semykina, S. Baroyants, 1980).

As you can see, contemporary stained glass window can exist in areas with lack of window openings. Aesthetic quality stained glass is no longer dependent on natural factors: season, time of day – the whole area of stained glass has a constant saturation and brightness. Sometimes traditional materials decorative monumental art in an enclosed underground station to the lack of light can lose their inherent expressive colors, textures, and other decorative features. In this case, stained glass, artificially illuminated from the inside, is a winning position. Amidst the monotony of repetition a distinct architectural monumental work assumes a major role in the emotional perception of the interior. Of course, the use of artificial light allows tailoring the light most favorable to each individual product and emphasize their individual artistic qualities, but it eliminates the effect of stained glass living movement that create sunlight.

The monumental stained glass windows, designed for daylight is presented in the interiors of the upper and lower stations of Kiev funicular (artists V. Zadorozhnyy, M. Shkaraputa, 1984).

A common feature artwork above stations was stained using the technology of cast glass. Three-dimensional stained justified, especially in enclosed spaces underground stations with the ability to use artificial lighting, greater stability of the work to external adverse factors like.

Art works in these specific interiors are designed to accentuate and complement the architectural structure of the environment, to organize the interior space, combine architectural details and create a complete image. Thus, we see the formation of common features artistic and imaginative solutions stained glass above objects: Priority architectural planning and transformation stained with individual object monumental decorative art in a constructive part of the overall design solution environment.

The above stained glass style combines common image-plastic solutions: conventional interpretation of images, symbolism and decorative compositions, local color and so on. Image of abstract symbolic simplification, decorative, using stylized natural forms.

In the above situations, architectural stained glass cast act as decoration and structural element of the room. The main factor in choosing the composition and technological solutions monumental work from bulk glass composition is subordinate features of plant architecture, organic combination of internal space, support the general emotional state in the middle of the room, emphasizing the functionality of the building.

Research stained glass in interiors of passenger Kiev subway stations and cable car stations opens perspectives for further work art analysis Kiev artists monumental art.

Keywords: stained-glass window, monumental art, interior, architecture.

УДК 398.54(477)

Толубко Володимир Олексійович
здобувач

РЕЖИСУРА ФОЛЬКЛОРНОГО ФЕСТИВАЛЮ

Досліджуються видові форми фольклорних форумів, їх драматургія, сценографія, промоція. Розглядається динаміка режисури сучасних фольклорних фестивалів. Аналізується специфіка й особливості роботи режисера фестивалю, в якій поєднуються традиційні й сучасні методи для втілення завдань, що стоять перед режисерською групою (створення концепції, формату, наскрізної дії, основної події фестивалю, сценографії, звукового й світлового оформлення майданчиків, постановка відкриття й фінальної частини фестивалю).

Ключові слова: режисура, фольклорний фестиваль, сценічне дійство, видовищність.

Фольклорні фестивалі відносяться до найбільш масових видовищних заходів в українському соціально-культурному просторі. Існує низка вагомих підстав надзвичайної популярності фольклорного руху в усьому світі й особливості його побутування в Україні. Фольклорні фестивалі як актуальне соціальне явище у просторі сучасної української культури, крім збереження й популяризація традиційної національної спадщини, виконують ще декілька важливих функцій: художньо-естетичну, інформаційно-комунікативну, когнітивну, виховну, освітню, естетично-репрезентативну, рекреаційну та ін. [1, 128]. Режисер, який сьогодні працює над постановкою певного фольклорного фестивалю, має бути добре обізнаним як із історією та еволюцією фольклорного фестивального руху, так і з сучасними тенденціями й напрямками, які існують у цій царині.

З огляду на актуальність теми та її недостатнє наукове висвітлення метою даного дослідження є аналіз специфіки роботи режисера-постановника фольклорних фестивалів, що вимагає вирішення таких завдань:

- 1) з'ясувати характерні риси фольклорних фестивалів, що зумовлюють специфіку роботи режисера;
- 2) проаналізувати особливості роботи режисера на фольклорних форумах;
- 3) визначити перспективні напрями і тенденції подальшого розвитку режисури фольклорних заходів.

Зародившись наприкінці 20-х років ХХ ст. у США, через півстоліття фольклорний фестивальний рух набуває широкої популярності на міжнародній арені [1, 126]. Сьогодні, в епоху глобалізації, він сприяє пришвидшенню культурного обміну між окремими націями, етнічними групами і суспільними об'єднаннями. Безумовно, широка інформація про різні, часом дуже відмінні культури сприяє налагодженню мирних контактів між народами, зниженню між ними антагонізму й агресії. Проте глобалізація пов'язана також із поступовою уніфікацією багатьох аспектів і вимірів сучасної світової культури. Культурні антропологі застерігають, що явище духовного вакууму, "екзистанційної порожнечі" (за влучним висловом Й. Франка), що виникає разом із падінням духовності, може призвести до дегуманізації суспільства. Водночас транснаціональні глобалізаційні процеси, що відбуваються в усьому світі, призводять до заповнення цього вакууму такими стереотипами, що ведуть до уніфікації й вестернізації національних культур. Не оминають вони й Україну. З іншого боку, в багатьох країнах світу останнім часом спостерігається й протилежна тенденція: агресивно нав'язливе "зрівняння" всього культурного простору викликає протидію та відповідну зворотну реакцію – зацікавлення власною культурною традицією і фольклорною традицією інших народів (від культури найближчих сусідів до цілком екзотичних культур), а також бажання зберегти власні культурні цінності. На фоні цих загальних тенденцій українські фольклорні фестивалі всіх рівнів (від багатолюдних міжнародних до локальних місцевих) сьогодні мають міцний і тривкий фундамент.

В Україні зацікавлення фольклорною культурою має свої особливості, зумовлені тим, що протягом століть власне українською культурою, культурою, що сприяла національній самоідентифікації, була саме традиційна культура. В умовах заперечення існування українства й заборони української мови тільки фольклорна культура залишалася тим постійним підґрунтям, що неодноразово давав поштовх до відродження українців як етносу й української культури як самостійного явища у загальноєвропейському культурному контексті. Саме тому в Україні фольклорні фестивалі користуються